

KULCS
magyar nyelv és irodalom (2015-2016)

9. osztály

1. Javítsd ki a helyesírási hibákat! (20 pont)

Az irodalom iránti érdeklődés, az alkotómunkával való kísérletezés korábban sem volt ismeretlen a Jókai családban. Eszter nővére visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy édesapjuk szép könyvtárat gyűjtött össze, benne kéziratos kötetekkel, melyeket a kor nyomtatásban nehezen vagy egyáltalán nem hozzáférhető szerzőitől saját maga másolt és gyűjtött össze.

Jókai legendásan sokat olvasott, bűvárolt természettudományos könyveket, útleírásokat, cikkeket éppen úgy, mint történeti műveket; erre azért volt szükség, hogy tápot adjon fantáziájának, hogy ő maga megpillanthassa azt, amit olvasói számára szavaival láthatóvá tett. Első erdélyi tárgyú regényeinek nagyszabású tájleírásai akkor készültek, amikor még nem járt Erdélyben, csak olvasott róla.

2. Elemezd a mondatot! Készítsd el az ágrajzát! (10 pont)

A testvérem szeretette meg velem Mozartot és Bachot.

A mondatelemzés jelölése és az ágrajz felrajzolása a tanult formában, a tankönyvekben feltüntetett módon fogadható el.

Itt technikai okokból csupán a mondatrészek megnevezését közöljük:

A testvérem – alany
szeretette meg – állítmány
velem – társhatározó
Mozartot – tárgy
Bachot – tárgy

3. Tréfás mondatok. Pótold a hiányzó betűket! J vagy ly? (16 pont)

Tavaly a maláj király bivalyát a szeszélyes lakáj rejtélyes módon a szilaj folyóba dobta.
A sajtlyukból folyton-folyvást kikandikáló egerek megették a sajtjukat.

4. Állapítsd meg, szerkezetük szerint milyenek az alábbi mondatok! (5 pont)

- Egyszerű mondat (tőmondat vagy bővített mondat)
- Összetett mondat

- a) Tegnap megbeszéltük, hogy ma is találkozunk. – összetett mondat
- b) Én vártalak. – egyszerű mondat, tőmondat
- c) Te eljöttél hozzám. – egyszerű mondat, bővített
- d) Jól éreztük magunkat. – egyszerű mondat, bővített
- c) Sokat játszottunk, zenét is hallgattunk. – összetett mondat

5. Az alábbi szövegben párbeszéd is van. Pótold a hiányzó írásjeleket! (10 pont)

A kis herceg nekivágott a sivatagnak, de nem találkozott, csak egy virággal. Egy háromszirmú, semmi kis virággal.

- Jó napot! – mondta a kis herceg.
- Jó napot! – mondta a virág.
- Hol vannak az emberek? – kérdezte udvariasan a kis herceg.

A virág látott egyszer egy bandukoló karavánt.

– Az emberek? Van belőlük, azt hiszem, hat vagy hét. Évekkel ezelőtt láttam őket. De sosem lehet tudni, hol-merre vannak. Viszi, sodorja őket a szél Nnagy baj nekik, hogy nincs gyökerük.

- Viszontlátásra – mondta a kis herceg.
- Viszontlátásra – mondta a virág.

6. Nevezd meg az alábbi művek szerzőit! (8 pont)

- a) Kölcsey Ferenc: Huszt
- b) Petőfi Sándor: Szeptember végén
- c) Vörösmarty Mihály: Szózat
- d) Arany János: A walesi bárdok
- e) Petőfi Sándor: A helység kalapácsa
- f) Arany János: A szegény jobbágy
- g) Ady Endre: Dózsa György unokája
- h) Babits Mihály: Ősz és tavasz között

7. Fogalmazd meg a líra átalakulását a XIX. század második felében! (8 pont)

A 19. század második felétől kezdve – elsősorban a francia költészetben – fokozatosan átalakul a líra világa. A figyelem a külvilágtól egyre inkább befelé fordul, a lélek tájai felé. Nagyobb szerepet kap a lelki folyamatok, belső élmények, sejtelmek, hangulatok kivetítése, érzékeltetése. Ez a törekvés együtt jár a hagyományos lírai kifejezéstár megváltozásával. Visszaszorul a közvetlen lírai személyesség, a költői én legtöbbször közvetetten nyilatkozik meg valamilyen objektív tárgy, jelkép felhasználásával. A versek értelmezése nehezebbé válik, szellemi erőfeszítést igényel. – A hagyományos műfajok határai összemosódnak.

Lírai (költői) én: a lírai művekben megszólaló egyes szám első személyű beszélő.

8. Párosítsd az alábbi szereplőket és műveket! (5 pont)

- a) Baló Mihály – A néhai bárány
- b) Ali basa – Szondi két apródja
- c) Ridegváry úr – A kőszívű ember fiai
- d) Nyilas Misi – Légy jó mindhalálig
- e) Kedves néném – Törökországi levelek
- f) Zrínyi Miklós – Szigeti veszedelem

9. A következő fogalmak Móricz Zsigmondhoz kapcsolódnak. Hogyan? (8 pont)

- a) Tiszacsécse – itt született az író

- b) Debrecen – ebben a városban tanult
- c) Nyugat – a lap munkatársa, itt jelentek meg írásai
- d) Hét krajcár – első jelentős műve
- e) Életem regénye – életrajzi regénye
- f) Kelet Népe – az újság szerkesztője volt
- g) Pallagi Gyula – Móricz anyai nagybátyja, példaképe
- h) Babits Mihály – az író kortársa

10. Honnan az idézet? Nevezd meg a mű szerzőjét és címét! Az a, b, c idézeteknek írd le a folytatását is 3-4 sorban! (13 pont)

- a) Ballagtam éppen a Szajna felé, / S égtek lelkemben kis rózse-dalok...
S égtek lelkemben kis rózse-dalok:
Füstösek, furcsák, búsak, bíborak,
Arról, hogy meghalok.

Ady Endre: Párisban járt az Ősz

- b) A magyar név megint szép lesz,/ Méltó régi nagy híréhez....
Méltó régi, nagy híréhez,
Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot.

Petőfi Sándor: Nemzeti dal

- c) Hé, nagyurak, jó lesz tán szóba állni / Kaszás népemmel, mert a nyár heves....
A Nyár heves s a kasza egyenes.
Hé, nagyurak: sok rossz, fehér ököl,
Mi lesz, hogyha Dózsa György kósza népe
Rettenetes, nagy dühvel özönöl.

Ady Endre: Dózsa György unokája

- d) A bírák egymásra néztek mosolyogva: „Milyen naiv, milyen együgyű lány!” Az elnök arca is, mintha nem volna már olyan szertartásosan rideg.

Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása

- e) Eljött az ozsonnaidő is, el is múlt. Mindjárt este lesz. Az apámnak holnapra ing kell, és nem lehet mosni.

Móricz Zsigmond: Hét krajcár

Összesen: 103 pont